

Hoe zou het zijn als er mystieke plekken bestonden, in vergetelheid geraakte oorden, waar we onze stoutste dromen konden verwezenlijken door zoiets simpels als het doen van een belofte? Zouden we daar gretig gebruik van maken? Zo gretig, dat we niet langer in staat waren de prijs te overzien, die toch alleszins helder was op het moment dat we ermee instemden?

Betreed de wereld van de Eijnderlanden: een alternatief middeleeuws Nederland, waar abdijen en kathedralen tot bloei komen náást de aanwezigheid van vervagende, heidense godheden en hun nageslacht. Wanneer een mysterieus krijgsvolk vanuit het noorden binnenvalt, worden de gewesten van wat ooit een rijk was tot een alliantie gedwongen. Gedurende dit tijdperk van oorlog proberen enkele wanhopige individuen de loop van de geschiedenis te bepalen door regelingen te treffen met wezens van weleer. Vier jonge mensen, van zeer uiteenlopende komaf, raken verstrikt in de moeilijkheden die door deze beloftes van gisteren veroorzaakt worden. Zij moeten alles op het spel zetten om zowel hun eigen lot als dat van het land veilig te stellen.

Zaailied is het eerste deel van **Beloftes van gisteren** en gaat naadloos over in **Oogstfeest**.

De Eijnder

Beloftes van Gisteren I

Zaailied

Nic Magis

Boek 1 - Zailied

Wat is sneller gemaakt dan een kandelaar ontstoken
Wat bindt kinderen en dwazen net als de heersers van
domeinen

Wat is zo helder als glas, maar scherper wanneer gebroken

Wat kan een oorlog ontketenen of hoop doen schijnen

- Een Belofte

Oud Hoogbroecks kinderraadsel

Proloog – ketenen

Zelfs als hij kon praten, zou hij haar niet durven zeggen dat haar ogen nu bijna helemaal geel geworden zijn. Eigenlijk durft Lucius haar sowieso niet lang meer aan te kijken. Dan kan hij het grootste deel van de tijd zichzelf wijs blijven maken dat ze nog steeds dezelfde Griseldis is. Maar dan veel meer in zichzelf gekeerd. Ogenschijnlijk rustig zit ze daar op het oude paard van vorster Hako. Haar tengere gestalte is voorovergebogen onder het gewicht van de kettingen die hij om haar heen geslagen heeft. De dikke schakels knarsen zacht, wanneer ze in het ritme van de paardenpas meedeinen. Lucius ziet hoe onder het metaal het gedroogde bloed op haar verscheurde blauwe jurk inmiddels een donkerbruine kleur heeft aangenomen. Ook haar ontblote onderarmen en de handen waarmee zij krampachtig de manen vasthoudt, zijn met bruine korsten bedekt. Hij loopt naast het dier, dat weinig last lijkt te hebben van het extra gewicht. Gestaaft baant het zich een weg door het stille landschap van dwergstruiken en korstmossen. Lucius beseft dat ook het paard aanvoelt dat deze rust een illusie is. Het is schrikachtig, alsof het niet weet wat het van zijn berijderster kan verwachten. Het beest heeft geen ongelijk.

De middag loopt al ten einde. De najaarszon staat laag aan de hemel en is niet langer in staat de mistige hei van Morgendael van warmte te voorzien. Het is al zo lang geleden dat ze het vertrouwde weidelandschap van de oostelijke dorpen achter zich hebben gelaten. Lucius is inmiddels gewend geraakt aan de paarse kleur van de begroeiing op het glooiende terrein waar ze doorheen trekken. Dit deel van het koninkrijk is voor het grootste deel onontgonnen. Hij kent het wel. Hij

heeft de paden door de laag begroeide vlaktes vaker met zijn vader afgelegd. Lucius herinnert zich de schapenboeren die ze hier bezochten. Voor dat grof en eenvoudig volk leek tijd geen betekenis te hebben. Als kleine jongen moest hij zich inhouden ze niet uit te lachen, wanneer ze met open mond de smeedkunst van zijn vader bewonderden. Die bewondering wist zijn vader altijd mooi te gebruiken. Reken maar dat die lomperds voortaan de weg naar de smidse in Deugdhoeven wisten te vinden. Lucius weet ze te wonen. Hij weet ze te mijden.

‘Dat mag best strakker,’ zei Griseldis, toen hij de zware ketenen om haar middel snoerde. Dat was haar idee geweest.

Nu Lucius aan dat moment terugdenkt, bekruipt hem opnieuw een gevoel van gêne. Ja, het was beschamend. Maar wat de boventoon voerde, was angst. Angst voor wat er met haar gebeurde. Wat er met hen gebeurde. Met bevende handen had hij het zware metaal uit de hoek van de stal opgeraapt en over haar frêle schouders gelegd, gedrapeerd bijna. ‘Echt, dat mag best strakker,’ en even leek het weer alsof ze de kinderen waren die ze feitelijk ook waren, verzonken in een spel. Het was verleidelijk om te denken dat alles wat zich hiervoor had afgespeeld ook onderdeel was van datzelfde spel. Een onschuldig toneelstuk, waarin zij allebei een rol vertolkten, die ze zo achter zich konden laten. Maar telkens weer gleed zijn blik over het uiteengereten lichaam van Hako op de stalvloer. Een donker silhouet in een nog donkerder plas, scherp afgetekend in het ochtendlicht, dat door de openstaande staldeuren naar binnen drong, waar het gebroken werd door het fijne stof dat in de lucht kringelde. Dit was geen spel en dit was geen rol die Griseldis speelde.

Lucius trekt zijn mantel steviger om zich heen, wanneer een bries opsteekt. Met een gevoel van schaamte realiseert hij zich pas enige tijd later dat Griseldis het minstens net zo koud

moet hebben. Althans, dat schat hij voor haar in. Hij beseft niet langer met enige zekerheid te kunnen zeggen wat zij voelt. Na een lichte aarzeling doet hij zijn mantel af. Tamelijk onhandig weet hij deze over de rug van Griseldis te werpen, wanneer het paard door een wat lager gelegen geul loopt. Het is hem niet duidelijk of de gestalte op het paard het gebaar waardeert.

Was het een vreemde ziekte die zich plots openbaarde? Met een onstuitbare bloeddorst en weerzinwekkende, maar kennelijk vooralsnog tijdelijke, fysieke veranderingen? Was ze altijd al ziek geweest? Was dit een geheim dat ze altijd met zich meege dragen had, maar zelfs voor hem verborgen had gehouden? Dat haar familie verborgen had, zelfs voor haar? Lucius kent de verhalen over de kinderen van Strom, de gevreesde hoeder van de nacht. Wolven en bloedzuigers. Hoe zij zich in sommige van die verhalen jarenlang onder ons be-geven hadden, tot het moment kwam dat hun menselijke gedaante slechts een gordijn bleek en hun liefde slechts aas. Lucius sluit zijn ogen en haalt diep adem, niet bereid langer met deze gedachtegang mee te gaan. Hij kent ook de verhalen van de Vervlogenen, het pantheon van oude godheden, waar- over op de seizoensfeesten de mooiste mythen verteld wor- den. Hij heeft gehoord hoe zij in staat zouden zijn om zowel het menselijk vlees als de menselijke geest naar hun hand te zetten, soms als wraak, soms als straf, vaak als vermaak. Of wordt hier wel een rol gespeeld, alleen niet door Griseldis? Misschien is Griseldis wel de rol die gespeeld wordt?

Het paard doet plots een paar onrustige passen naar voren. Lucius heeft moeite het bij de halster vast te houden. Hij is bijna tien jaar, maar klein voor zijn leeftijd, en hoewel hij veel ervaring heeft in de omgang met paarden, mist hij de kracht en het natuurlijke overwicht om het dier te beheersen. Daar is hij zich inmiddels van bewust. Dat is iets wat zijn va-

der in elk geval voor elkaar gekregen heeft, die keren dat Lucius hem assisteerde in het deel van de smidse dat als hoefsmederij fungeert. Hij hoort nog het misprijzen in de stem van de man, wanneer Lucius voor de zoveelste keer met de grootst mogelijke moeite een protesterende merrie binnen probeerde te loodsen. Terwijl hij met een struikelpasje zijn positie naast het rijdier herstelt, constateert Lucius echter bij zichzelf dat de herinnering aan die plek nooit zo dierbaar gevoeld heeft als nu. En nooit zo ver weg.

Lucius heeft nooit broers of zussen gehad en hij kan zich weinig herinneren van zijn moeder, buiten haar laatste dagen. Het had weinig gescheeld of zijn vader had ook hem verloren, toen de koorts Lucius al in zijn peuterjaren dreigde mee te nemen. In plaats daarvan nam ze slechts zijn stem. Het was sinds die dagen onmogelijk om niet de liefde en toewijding van zijn vader te voelen, maar ook om niet zijn teleurstelling te bespeuren. In een stad waarvan de identiteit wordt bepaald door de handelsgeest is een lamme tong een groot gebrek. Lucius is er inmiddels aan gewend dat mensen hem niet voor vol aanzien. Dat ze ervan uitgaan dat iemand die niks terug kan zeggen over beperkte verstandelijke vermogens zal beschikken. Hij verbaast zich er niet meer over, wanneer hij onnodig luid, langzaam of helemaal niet wordt aangesproken door de klanten. Evenmin verbaast het hem dat leeftijdgenoten zijn gebrek zien als zwakte en dus in hem een makkelijk slachtoffer voor pesterijen gevonden denken te hebben. Soms vecht hij terug, maar meestal ondergaat hij gelaten het getreiter. Evenwel laat hij nooit de trotse blik in zijn ogen verdwijnen. Hij ziet het als een training in weerbaarheid. Lucius denkt aan een grootsere toekomst in dienst van het zwaard, een toekomst ver weg van de bekrompen mentaliteit van Deugdhoeven.

De schijnbaar oneindige heide geeft inmiddels uitzicht op een lager gelegen landschap van volle elzenbossen. In het licht van de ondergaande zon ziet Lucius tussen de dichte, overhelende bladerdaken de reflectie van traag en geruisloos stromende, brede beken. Het najaar heeft zijn intrede gedaan en het water lijkt her en der bedekt door een rode gloed, veroorzaakt door de talloze gevallen bladeren.

Toen hij voor het eerst zijn vader mocht helpen in de werkplaats, raakte hij al gefascineerd door de wereld van de krijgskunst. Maar toen Lucius hem later ook nog mocht assisteren op de grote seizoenstoernooien in 't Verbint, waar zijn vaders kwaliteiten in het Morgendaelse kampement erg op prijs werden gesteld, werd hij pas echt betoverd. En het was niet de deskundigheid waarmee de man maliën aaneen reeg, de delen van een harnas zo soepel mogelijk op elkaar aan wist te passen of een zwaard in balans bracht. Het was de belofte van glorie en de broederschap in het steekspel. Het was de kans daadwerkelijk een verschil te kunnen maken in de strijd tegen de Bruusken. Lucius was er vol van. Alle gelegenheden greep hij aan om te observeren, te leren. Vaak hield hij zich op in de buurt van de tenten van de lagere adel. Heimelijk deed hij dan mee met de trainingen en lette op de schildknaapen tijdens hun werkzaamheden. Niet dat hij aansluiting bij hen vond. Meestal werd hij genegeerd, soms botweg weggejaagd. Ook zijn vader ontging Lucius' begoocheling niet. Harde woorden vielen. Over de plek in de wereld voor jongens zoals hem en over de naïviteit van dromen. Er was zijn vader alles aan gelegen om in elk geval zijn vakmanschap over te dragen. Een ambacht waarin Lucius' gebrek hem niet tot last hoefde te zijn, zolang hij de juiste partners in de smederij had. Een ambacht waarin hij geen voetveeg, schandknaap of menselijk schild was van de edele heren tot wie hij nooit zou behoren, maar waarbij hij zijn eigen man kon zijn. Een am-

bacht waarin zijn vader hem niet kwijt zou raken. Een ambacht waarin hij zijn vader niet teleur zou stellen. Maar hoe meer Lucius' ambitie schildknaap te worden belachelijk werd gemaakt, des te meer verzettede hij zich er tegen om in de leer te gaan voor een bestaan als smid.

In elk geval lijkt het lichaam te paard naast hem weer de vertrouwde spriet, en daar is Lucius dankbaar voor. Griseldis is slechts een paar jaar ouder dan hij, maar een stuk langer. Een gegeven dat ze te pas en onpas ter sprake heeft weten te brengen. In zijn fantasieën is zij regelmatig de jonkvrouw in nood, onder de indruk van zijn kordate optreden. In de praktijk hebben de verhoudingen tot nu toe altijd anders gelegen, weet hij. Met haar achteloze schoonheid en totale gebrek aan terughoudendheid heeft ze meerdere malen zijn belagers doen afdruipeu. Wat is hij haar veel verschuldigd. Steeds vaker durft hij nu een steelse blik op haar gezicht te werpen. Dat oogt nog altijd even geconcentreerd. Haar lippen lijken iets te prevelen dat hij niet kan verstaan. En haar ogen, die ongelooflijk gele ogen, blijven zonder te knippen gericht op een punt oneindig ver voor hen. Lucius herkent de gelaatsuitdrukking. Hij heeft deze eerder gezien. Op het gezicht van zijn vader toen de barbier zijn tang om de rotte kies klemde. Op het gezicht van de zondaars op het schavot tijdens het incasseren van de stokslagen, onder het toezien van Griseldis' vader, de schout. En op het gezicht van de kroonprins van hun gewest, Arnoud van Morgendael, na de verloving van de fabelachtige Alene van Overleemte met prins Evermoed van Hoogbroeck. Nooit eerder zag Lucius een edelman op een seizoenstoernooi in 't Verbint zo kijken. Het was de blik van iemand die iets verbeet, iets onderdrukte. Het was de blik van iemand die met de grootst mogelijke moeite wist vast te houden. Griseldis toonde diezelfde expressie. Als een gewond dier had ze daar minutenlang ineengedoken in het

stoffige duister gezeten, toen ze volkomen onverwachts tegen hem zei haar naar Woestegrond te brengen.

Helaas ligt dat gebied twee dagreizen verder naar het westen, als ze zich in het huidige tempo blijven verplaatsen. Hij zou al blij zijn als ze morgen het rivierdal van de Rode Kil bereikten, de eenvoudigste toegangsweg tot het moeras. De watertjes die hij nu voor zich ziet, zullen samenvloeien tot de Schreijer, een andere zijrivier van de Morgen. Hij twijfelt of het wijzer is om af te dalen naar de lager gelegen beekdalen en de oevers te volgen. Dit brengt met zich mee dat hij de relatieve veiligheid van de bijna verlaten heidelanden achter zich zou laten. De natte stukken land naast de beken, de beemden, zijn ontgonnen als hooiland. Op de zandgronden om de laagvlakte zijn akkers aangelegd. Hij ziet vanuit zijn hoger gelegen positie al de vuren van enkele nederzettingen oplichten in de schemering. Het is nog steeds de tijd van de oogstfeesten. Lucius weet dat dit betekent dat de meeste boeren tot laat in de avond, of vroeg in de nacht, op de pleinen en in de kroegen vertoeven. Hij heeft weinig zin om betrapt te worden door een stel dronken dorpelingen en uit te moeten leggen waarom hij de dochter van de schout van Deugdhoeven op deze manier vervoert. Eerder vandaag ging het al bijna mis, toen de plotse aanwezigheid van een kluizenaar hem verraste. De grote, tandeloze man was in de weer geweest met zijn vervallen, in de heideheuvels verholen hut en gaf de indruk hen niet eens op te merken. Met het door een ooglapje bedekte rechteroog zou hij sowieso niets opmerken, maar toch. Lucius twijfelt er nog steeds over hoe hij de nu snel vallende nacht het beste door kan komen. Hij wikt en weegt, bedenkt zich dat een vuur tegen de kale hellingen van de heide waarschijnlijk veel aandacht zal trekken, hakt de knoop door en leidt het paard naar de lager gelegen gronden.

De eerste dag van hun reis is moeizaam geweest. Het was Lucius vrij snel duidelijk dat er iets mis was in Deugdhoeven aan dat vreselijke einde van de nacht. En dan ging het er niet alleen over wat hij met Griseldis had zien gebeuren. Of wat zij vervolgens met Hako had gedaan. Hij was ervan overtuigd dat hij de enige getuige daarvan was geweest. Nee, er hing die vroege uren sowieso een vreemde onrust in de straten. Het leek hem een onmogelijke taak het paard met zijn opvallende berijdsters ongezien door het ontwakende stadje te loodsen, laat staan een van de stadspoorten te passeren. Toch wist hij een route te bedenken door de minst betreden en slechtst verlichte stegen. Hij zag meerdere groepen schoutsdienaren en zelfs een menigte leden van de schutterij in het schemerdonker over de kasseien snellen, maar hun aandacht leek elders te liggen. Pas bij het laatste stuk langs de stadsmuur viel hem het geschreeuw op. Lucius is er aan gewend dat in Deugdhoeven zelfs de nachtelijke uren niet rustig zijn. Wanneer de laatste herbergen hun deuren sluiten, beginnen de eerste gildes alweer met hun werkzaamheden. De opbouw van de vele kraampjes op de pleinen vindt altijd in het halfduister plaats. De rivierhaven, daar waar de Deugd in de Morgen stroomt, is bij het kriecken van de dag al een bolwerk van activiteit. Geschreeuw in de schemering was Lucius daarom zeker niet vreemd, maar wat hij toen hoorde, klonk hem anders in de oren. Er was gehuil. Er werden op paniekerige toon bevelen geblaft. Er klonk verbijstering en angst. En het geluid kwam niet uit de richting van de ambachtshuizen, markten of kades, maar uit de richting van de herenhuisen aan het park. Toen hij zich in de langzaam verdwijnende schaduwen van de morgenstond naar de kleine Oostpoort manoeuvreerde, meende hij lichamen uit een van de woningen gedragen te zien worden. Details ontgingen hem, want hij maakte van de chaos gebruik om onder de stadswallen

door te duiken. Vervolgens rende hij, met het rustig draven-
de paard aan zijn zij, tot het gekerm achter hem verstomde en
hij zeker wist dat het enige licht in zijn nabijheid dat van de
opkomende zon was.

Nu deze haar laatste stralen over de horizon werpt, besluit
Lucius na veel dralen waar hij de nacht door wil brengen. Bij
een van de grotere beken, maar bewust op enige afstand van
het water, heeft hij beschutting onder een forse wilg gevon-
den. Zwijgend helpt hij zijn geketende metgezellin van de rug
van het paard. Dat trippelt direct naar de beek om welver-
diend zijn dorst te lessen. Lucius twijfelt niet lang over de
noodzaak van een vuur, maar als hij dit met wat tondel-
zwammen en boomschors eenmaal gaande heeft gekregen, is
er wel aarzeling over wat hij met de kettingen zal doen. Hij is
doodmoe, wil graag een aantal uren slapen en kan zich niet
anders voorstellen dan dat Griseldis dat ook wil. Met de har-
de schakels om haar heen is dat onmogelijk. Tot tweemaal toe
maakt hij aanstalten het slot te ontgrendelen en Griseldis van
haar last te bevrijden, om op het laatste moment bevend zijn
handen terug te trekken. Hij wil haar vragen wat hij moet
doen. Wat zij vindt dat moet gebeuren. Maar hij is bang.
Bang geen antwoord te krijgen. Bang wel antwoord te krij-
gen, maar niet van Griseldis. Dan pas dringt het ten volle tot
hem door dat ze de hele dag geen woord meer gewisseld
hebben. De hele dag is er geen enkele vorm van verzet ge-
weest. Griseldis kijkt nog steeds star voor zich uit, almaar
prevelend. Lucius leunt naar voren om nu eindelijk te kunnen
verstaan wat ze toch steeds herhaalt.

‘... de nacht heeft lang genoeg geduurd de nacht heeft lang
genoeg geduurd de nacht heeft lang genoeg geduurd ...’

Hij kan een flauwe glimlach niet onderdrukken als hij het
fragment herkent. Het is de eerste zin uit het Zaailied. Zo
buiten zijn context klinkt het onverwacht luguber. Lucius

opent het slot. Met een zacht gerinkel belandt het ijzer tegen de kromme stam van de wilg. Snel gaat hij weer voor haar zitten. Hij pakt de spaarzame proviand die naast de sleutel in zijn buidel gepropt zit, wat taai brood en gepekeld vlees, en biedt haar wat aan. Tot zijn verbazing neemt ze het zwijgend in ontvangst en neemt kleine hapjes, waarbij het geprevel steeds eventjes onderbroken wordt. Ook neemt ze een paar slokken uit zijn veldfles vol muf water, wanneer hij die aanbiedt. Zo zitten ze daar tegenover elkaar op de drassige grond naast de bescheiden vlammen, de jongen die geen ridder kon worden en het meisje dat nooit jonkvrouw in nood is geweest.

Lucius ontwaakt ruw door het geluid van opgeschrikte kraaien. Hij zit meteen rechtop in het duister, met het klamme zweet op zijn voorhoofd en een hart dat in zijn keel bonkt. Hij wist dat hij het gevecht met zijn vermoeidheid zou verliezen, maar hij kan het niet verdragen dat hij zich zo door slaap heeft laten overmeesteren. Hoelang heeft hij gesluimerd? Koortsachtig schiet zijn blik heen en weer, tot hij recht in het gezicht van Griseldis kijkt, die aan de andere kant van het nu nasmelende vuur zit. Haar blik is niet langer op oneindig gericht. Haar mond prevelt niet langer het Zaa lied. Ze kijkt hem recht aan. Haar ademhaling vertraagt. Paniek maakt zich van Lucius meester. Was het fout haar te bevrijden? Hoe heeft hij zo stom kunnen zijn? Maar dan stapt een bekende, grote gedaante tandeloos grijnzend uit de schaduwen naar voren, met een ontblote dolk die net zo fonkelt als zijn ene oog, en beseft Lucius dat hij geen betere keus had kunnen maken.

Hij herkent de gelaatsuitdrukking in het gezicht met die ongelooflijk gele ogen. Hij heeft deze eerder gezien. In het gezicht van zijn moeder op haar sterfbed. In het gezicht van

de gehangenen onder de gerechtslinde. In het gezicht van de soldaten die zwijgend terugkeerden van hun strijd tegen de Bruusken.

Het is de blik van iemand die aan het loslaten is.

Nog net ziet Lucius hoe Griseldis' huid onder luid gekraak bloedeloos openbarst en ruimte maakt voor iets groots, nats en blauws, dat zich naar buiten wringt. Dan drukt hij zijn gezicht tegen zijn opgetrokken knieën en kan hij alleen nog uit geschreeuw en ijzingwekkende geluiden afleiden wat zich rondom hem afspeelt.

De nacht heeft lang genoeg geduurd.

De geliefden en de dood

Soms heeft men moeten leven in strijd
Om te kunnen sterven in vrede
Om de weg vrij te maken voor wie volgt
Het is goed zo, nu ik beseft
Dat het niet het duister is dat verslindt
Maar het licht dat wordt achtergelaten

Lotijn van Morgendael, laatste woorden

Vanaf het dak van een waterput

‘**A**ls je wilt weten hoe het begonnen is, zoek niet verder. Speur niet op de plek waar het zich heeft afgespeeld, want het zilte water van het Middeldiep geeft geen geheimen prijs. Probeer geen geschriften te ontrafelen. Het zijn slechts vertellingen uit de tweede hand en zullen meer vragen oproepen dan antwoorden geven. Luister niet naar priesters. Zij zullen een moraal aan het verhaal willen geven en vertroebelen daarmee de blik op het verleden. Luister niet naar heersers. Zij gebruiken de legendes slechts om hun daden te rechtvaardigen. Luister niet naar wetenschappers en leraren. Zij waren er niet bij. Ik, ik was erbij. Luister naar mij.’

Zonder ook maar eenmaal te knippen liet Peregrijn zijn blik glijden over het veelal jeugdige publiek, dat een kring om hem heen vormde. Zijn fonkelende ogen waren groot, vergeleken met die van zijn toehoorders, en volkomen zwart. Griseldis wist dat de oude alverman er zin in had. Ze zag dat hij zich moest inhouden zich niet steeds in de handen te wrijven. Grijnzend banjerde de kleine gestalte op zijn hoeven heen en weer aan de rand van de Abdijmarkt. Met zijn lange grijsbehaarde armen gebaarde hij grotesk zijn toehoorders te gaan zitten en wervelde kunstig zijn befaamde metalen staf rond. Een versleten, rode mantel fladderde achter hem aan. De kap was achterovergeslagen waardoor de grote, spitse oren vrijelijk konden bewegen. Over zijn schouders droeg hij een bronzen schaal als de rugplaat van een incompleet harnas. Griseldis grinnikte toen ze zag dat de kleinste kinderen bang voor hem waren, en op de achtergrond probeerden te blijven. Ze hadden nog nooit iets als hem gezien. De ouderen

leken echter te weten wat hen te wachten stond en verdrongen elkaar om de beste plek.

Griseldis keerde met gesloten ogen haar gezicht naar de zon. Ze genoot van de warmte op deze heerlijke voorjaarsdag. Ze was blij dat ze weer eens kans had gezien haar geliefde plekje op het dak van de waterput op te zoeken. Vanaf hier had ze toch echt het beste uitzicht op de voorbereidingen van de zaaifeesten. De kroegen aan de andere kant van de Abdijmarkt stalden lange tafels en banken uit. Hoewel het vroeg in de middag was, klonken er al voorzichtig enkele vrolijke melodieuze vanaf de houten podia. Groepen vrouwen waren druk doende torenhoge bouwsels van sprokkelhout en touw te versieren met narcissen, irissen en bosviooltjes. Er zat veel variatie in het formaat en de afwerking van de creaties, maar alle leken dezelfde vrouwelijke gedaante voor te stellen. De dame hield stevast haar armen voor zich uitgestrekt, alsof ze een gulle gift wilde doen. Deze traditionele beeltenis van Trisen, patrones van het leven, zou overal in de stad te zien zijn. Griseldis voelde zich heerlijk. De lente was weer begonnen.

Het jaarlijks terugkerende ritueel van de zaaï-, oogst- en slachtfesten leek stevig verankerd, ondanks dat de stedelingen weinig meer te maken hadden met de kalender van het boerenleven. Deugdhoeven had zich al lang geleden ontwikkeld van een bescheiden dorp tot een welvarende, ommuurde nederzetting met stadsrechten. Nog een klein deel van de inwoners was werkzaam op de velden. De landbouw en vee-teelt werden veelal overgelaten aan de omringende gehuchten, waarmee een harmonieuze handelsrelatie bestond. Griseldis kwam daar graag om rust te vinden op de uitgestrekte weidegronden en met de dorpskinderen te spelen rond het netwerk van slootjes. Soms benijdde ze de eenvoud van hun bestaan, waarin elke dag, elk getijde en elk jaar zijn vaste rit-

me had, en elke vader boer was. Heel anders dan de drukte van haar stadje, dat vooral bekend stond om zijn rijke gildewezen. Toch was ze best trots op de reputatie van Deugdhoeven. Van oudsher waren er al de smeden geweest, schrijnwerkers en wevers die hoog in aanzien hadden gestaan, niet alleen in Morgendael, maar ook in de aangrenzende zustergewesten Hoogbroeck en Overleemte. Een gestaag groeiend broederschap van kooplieden had de gunstige ligging van de stad aan de samenvloeiing van twee rivieren weten te benutten. Dat bracht met zich mee dat steeds meer handwerkers een vruchtbare basis in de Morgendaelse stad vonden. Inmiddels hadden glasmakers, leerlooiers en niet te vergeten brouwers even illustere kwartieren in de stad. Het seizoensgebonden bestaan van de dorpingen van weleer leek dus ver weg. Evenwel verheugde jong en oud zich elk jaar op de festijnen, de optredens van de troubadours, het rijkelijk vloeiend bier en de vreugdevuren. Elk kind in Deugdhoeven leerde het legendarische Zailied. En iedereen, echt iedereen, keek uit naar de inmiddels niet meer onverwachte optredens van de roemruchte Peregrijn.

Griseldis wendde haar blik weer naar deze stokoude nar en zijn publiek, dat inmiddels plaats had genomen op de grond of de trappen, die leiden naar de hoger gelegen delen van het plein. Uit een van de zakken in zijn mantel had hij een stapel rafelige kaarten getrokken. Behendig liet hij ze tussen zijn handen heen en weer schieten, terwijl opnieuw zijn krassende stem klonk. ‘De essentie van elke vertelling zijn de spelers. Elk verhaal, komedie of tragedie, is een weergave van de consequenties van hun wensen en keuzes. En welke wensen en keuzes zijn nu spannender dan die van ...’ Hij draaide de bovenste kaart van de stapel om. ‘... geliefden’. Hij hield de kaart tussen de grote zwarte klauwnagels van zijn linker duim en wijsvinger, en tikte ertegen met die van zijn pink. Alle

toeschouwers zagen duidelijk de afbeelding van een innig verstrengeld stelletje. Peregrijn legde de kaart voor zich neer op de grond.

Griseldis zag dat achter de massa kinderen zich ook menig volwassen toeschouwer had geschikt. Nieuwsgierig druppelden zij het plein op, hun nijvere arbeid even stakend. Zelfs de hardste werkers gunden zichzelf dit verzetje, al hadden ze de naam er alles aan te zullen doen de reputatie van het ambachtswerk te beschermen. Het gezamenlijk belang leek de Deugdhoevenaren in het bloed te zitten. Dat gold ook voor een enorme loyaliteit aan het geslacht Van Morgendael, de adellijke heersers van het gewest, die verantwoordelijk waren voor de privileges en de autonomie, welke de gemeenschap nu genoot. Griseldis wist dat dit geen vanzelfsprekendheid was. Aan de overkant van rivier de Morgen ging het er heel anders aan toe. Ze wist hoe berucht de heerschappij van de Van Hoogbroecks was, een conservatieve maatschappij gestoeld op een harde hiërarchie, waarin het ondenkbaar was dat een soortgelijk oord met ook maar enige vorm van zelfbeschikking kon ontstaan. Met regelmaat maakte ze mee dat arme horigen het traag stromende, maar verraderlijke, water trotseerden op zoek naar een betere toekomst. Ze hoorde verhalen van uitzichtloze verplichtingen, intimidatie en een totaal gebrek aan vrijheid. En die arme sloebbers hadden nog geluk gehad. Zij hadden de oversteek gehaald. Ze hoorde ook verhalen over hoe Evermoed van Hoogbroeck met harde hand de arme stakkers liet onderscheppen, en genadeloos was in zijn represailles. Zoals het de ware handelsmentaliteit betaamde, had het stadsbestuur van Deugdhoeven zich altijd tactvol opgesteld richting de naburige Hoogbroeckse heerlijkheden. Alhoewel, Griseldis was zich er vaag van bewust dat zich in een grijs verleden diplomatieke moeilijkheden hadden voorgedaan. Het vermoeden had toen bestaan dat er

sprake was geweest van actief verzet vanuit het Morgendaelse Deugdhoeven tegen de Hoogbroeckse adel. Haar vader Dries, de huidige vertegenwoordiger van het Deugdhoevense schou-tengeslacht, had haar ooit in omsluerde bewoordingen ver-teld over wat in de familiechronieken was vastgelegd over deze woelige periode. Het was tijdens het schoutschap van zijn grootvader Willem van Deugdhoeven, de grondlegger van de dynastie, dat de onlusten zich voorgedaan hadden. Er zou op gepaste wijze een eind aan gemaakt zijn. Meer wilde haar vader er niet over kwijt. Voor de rest van het verhaal was Griseldis aangewezen op de stadssagen waarmee kinderen elkaar de stuipen op het lijf joegen.

Ze concentreerde zich op Peregrijn, die theatraal de stapel kaarten met gestrekte arm boven zich in de lucht stak. Ter-wijl hij zo rondparadeerde, verhief hij opnieuw zijn stem. ‘Wat is er mooier dan de verbintenis tussen twee geliefden? Twee zielen die één menen te kunnen worden, ongeacht welke obstakels het leven voor hen in petto heeft? Die de wil en de arrogantie hebben, om grenzen te overschrijden, en regels aan hun laars te lappen, ook al zijn het juist die grenzen die de liefde zo bijzonder maken en ook al betreft het de hardste regels van ons bestaan?’ Op het moment dat hij de laatste zin uitsprak, rukte hij de bovenste kaart van de stapel en liet deze met een wijds armgebaar aan de aanwezigen zien alvorens hem met kracht op de grond naast de kaart van de Geliefden te plaatsen. Men hoefde geen moeite te doen de tekst onderaan de kaart te ontcijferen. De afbeelding van het grijnzende geraamte in de zwarte pij werd overal herkend.

Peregrijn hoorde bij de seizoensfeesten net zozeer als de kunstige uitbeeldingen van Trisen, de vreugdevuren of het muziek- en drankgelag. Griseldis had begrepen dat hij al ge-neraties lang plotseling ten tonele verscheen, in een of meer-dere steden of dorpen van de drie zustergebieden Morgenda-

el, Hoogbroeck en Overleemte. Zelfs in de oudste geschriften werd nog gewag gemaakt van zijn optredens. Op pleinen, in parken en soms in weilanden of tussen de fruitbomen bracht hij de prachtigste verhalen ten gehore over de lang voorbije tijden van het oude rijk. Over de wensen van monsters, de begeerten van godheden en het streven van stervelingen. Gedurende al die generaties leek niemand met zekerheid te kunnen zeggen wie of wat hij precies was en waar hij vandaan kwam. Sommigen hadden geschreven dat hij een dolende tovenaars zou zijn, die zowel zijn gaven als zijn verstand had zien wegwijnen, en nu enkel nog in staat zou zijn tot straatvermaak. Anderen zagen in hem de laatste van een verloren ras, gevangen in ons aardrijk, alwaar hij maar probeerde er het beste van te maken en hunkerde naar menselijk contact. Het is aan deze hypothese te wijten dat de term "alverman" zijn intrede had gedaan, hoewel er nooit een verband was gelegd tussen Peregrijn en de alven van de Oostershaag. Weer anderen meenden te maken te hebben met een eenvoudige natuurgod, die het belangrijk vond zijn levenservaring te delen. Verder dan speculaties kwam het nooit. Peregrijn had zich nooit laten vangen, uitvragen of onderzoeken. Alle pogingen daartoe hadden enkel steeds als resultaat dat Peregrijn voortijdig zijn vertellingen afkapte, om vervolgens jarenlang niet meer in het betreffende gehucht te verschijnen. De nieuwsgierigen in kwestie was dit nooit in dank afgenomen geweest. Het leek erop dat men uiteindelijk genoeg nam met de kennis dat Peregrijn er was, en dat hij verhalen vertelde. En wie weet, misschien vertelde hij ooit zijn eigen verhaal. Zo had generatie na generatie met hem kennis gemaakt, het mysterie respecterend. Evenwel was Peregrijn altijd schichtig gebleven, op zijn hoede en verdween hij na zijn voordrachten altijd net zo snel als hij verschenen

was. Het leek of hij voor iets of iemand op de vlucht was, en ook daarover gingen diverse theorieën rond.

Plots ontstond er tumult aan de rand van de geïmproviseerde tribune. Griseldis zag hoe een corpulente kerel zich een weg baande door de kindermassa. Met rood aangelopen hoofd en luid in zijn handen klappend zorgde hij ervoor dat de menigte in beweging kwam, zij het met een ontevreden geroezemoes. Griseldis rolde met haar ogen. Bisschop Barwoud was zo'n spelbreker. Pardon, Berwoldus III, zoals hij zich graag genoemd hoorde worden, de pretentieuze zakkenwasser. Prediken over soberheid, alsof niet algemeen bekend was dat hij een loot was van een van de rijkste families van Morgendael. Het was zo'n adellijk geslacht waarin het gebruikelijk was dat de jongste nazaat van elke generatie het klooster of seminarie betrad, waar donaties uit het familiekapitaal een snelle carrière garandeerden. Ze werd een beetje misselijk toen ze zich realiseerde dat ze in de verte aan die gast verwant was.

Maar goed, dat haar moeder, Sybillia van Deugdhoeven, ook als Barwoud geboren was, deed niets aan Griseldis' visie af. Dat telde niet. Die behoorde tot de arme tak van het huis, een door een vete ontstane afsplitsing. Van dat familiekapitaal, dat de loopbaan van de bisschop op gang had geholpen, had zij door de onterving van haar grootvader nooit wat gezien. Nee, de Barwouds waar haar moeder van afstamde, moesten van voor af aan hun eigen fortuin veroveren. Dat was alleen maar mooi. De kennis dat het haar overgrootvader Bastiaan Barwoud was geweest, die als pionier eigenhandig het handelsgilde naar Deugdhoeven gebracht had, vervulde Griseldis nog altijd met trots. Ze had zich laten vertellen dat ze nog bij de man op schoot gezeten had, op het balkon van zijn huis aan de kade, en dat ze samen naar de boten op de rivier gekeken hadden. Ze kon het zich niet herinneren. Bas-

tiaan Barwoud moest een man geweest zijn die zijn tijd ver vooruit was, niet te vergelijken met die geblaseerde blaaskaak voor haar, die vandaag weer eens zijn invloed wilde doen laten gelden.

Hoofdschuddend volgde Griseldis de voortgang van de bisschop door de samenscholing. Zag hem eens tekeergaan. Heel anders dan de plebaan en de kapelaan van de kathedraal van Deugdhoeven, milde kerels die hun parochianen aan zich hadden weten te binden door hun respect voor de oude gebruiken en mystiek. Zij hadden zelfs de verhalen van de machten van weleer, het oude volksgeloof, tot onderdeel van hun preken gemaakt. Grijnzend bedacht Griseldis zich hoe de plebaan bovendien steevast aan het gewoel van de heidense seizoensfeesten deelnam, met een enthousiasme dat met de waardigheid van zijn ambt in conflict leek. Zo niet deze Barwoud, een man van de harde lijn. In de door hem geleide missen stelde hij de Vervlogenen met regelmaat gelijk aan de slang uit de Hof van Eden of het Beest zelf. Dan weer wist hij hun nalatenschap als verwerpelijke en primitieve afgoderij te bagatelliseren. Barwouds onmiskenbare favoriet was de vertelling van Sint-Geykonis en Sint-Alberone, die de riviergoden Wissen en Sarre hadden weten te scheiden en zodoende te bedwingen. Een verhaal dat hij, met veel vertoon, stemverheffing en consumptie, voor van alles en nog wat als metafoor had weten te gebruiken. Ook de kinderen van Trisen, de schepselen wier wereld die van ons deels leek te overlappen, kwamen er niet genadig van af. Waar mogelijk ontkende hij hun bestaan. Waar dat niet mogelijk was, kregen zij de rol van gevallen engelen of vormden zij een analogie voor de zondaars die op de dag des oordeels van verlossing verstoken bleven. Griseldis wist dat de bisschop beseftte dat hij geen kans maakte tegen de oude tradities. Maar een pluizige alverman kon erop rekenen als voorbeeld gesteld te worden,

wanneer hij uitgerekend op dit plein blasfemische fabels ging staan verkondigen.

Waar zich nu de Abdijmarkt bevond, had ooit de roemruchte abdij van Deugdhoeven gestaan, wist Griseldis. Sterker nog, de waterput waar ze bovenop zat, was het enige bouwsel dat nog uit die tijd dateerde. Uiteraard kon men zich er enigszins een voorstelling van maken hoe het imposante gebouw ooit was, door de contouren van het plein, de trappen tussen de verschillende niveaus en de restanten van poortjes en muren te bestuderen. De kathedraal scheen gebouwd te zijn op de fundamenten van de verloren gegane abdijkerk. Maar de waterput was het enige dat nog volledig in originele staat verkeerde en in gebruik was. Men zei dat deze put toen het middelpunt van de goed onderhouden kloosterhof was geweest. Ironisch, dat nu juist een waterput als enige ongeschonden een vuurzee had overleefd.

Barwoud had inmiddels het podium bereikt. Zonder zich de tijd te gunnen op adem te komen, betrad hij met rechte rug, de schouders naar achteren, de cirkel in het midden van de menigte. Peregrijn wachtte hem zwijgend op. Een milde bries bewoog zijn grijze vacht. De oren lagen achterover in zijn nek. Hij was op zijn hoede. Barwoud liep fier om de kleine nar heen, in kringetjes, als een vuistvechter in een arena. Griseldis vermoedde dat de dikke prediker het zo ook zag. In kleermakerszit schuifelde ze naar het randje van de dakleien. Dit wilde ze niet missen. Ze wist dat Barwoud een begaafd verteller was, en dat veel Deugdhoevenaren pas de banken van de kathedraal kwamen vullen wanneer ze wisten dat hij achter de ambo plaatsnam. Zelfs van ver buiten Deugdhoeven kwam men op zijn preken af. Het zou Griseldis niets verbazen als de kolossale man dit als een verbale krachtmeting beschouwde, met een beduchte tegenstander. De sympathie van

het volk was de inzet. Ze had er geen idee van hoe Peregrijn ertegenaan keek.

‘Alverman,’ bulderde Barwoud, meer tegen de omstanders dan tegen zijn opponent, ‘waarom ben je weer hier? Om verwarring te zaaien met je zielige verhalen over je valse goden van eertijds? Stompzinnige wezens zonder deugd of moraal? Zijn dat dan de voorbeelden waar de noeste Deugdhoevenaer zich aan dient te spiegelen? Wat voor leidraad vormen zij? Wat voor waarheid bieden zij? Of ben je hier alleen voor zinloos amusement? Verstrooiing, om ons af te leiden van de weg van licht en liefde? En hoe durf je dan die banaliteiten te prediken op deze gewijde grond, waar het religieuze hart van Morgendael klopt?’ Barwoud leek tevreden met de uitwerking van zijn pleidooi op het volwassen deel van de aanwezigen, al kon hem niet ontgaan zijn dat de jeugd hem bijna weg wilde kijken. De vragen die hij poneerde waren natuurlijk puur retorisch. Het leek hem dan ook zelf te verbazen, dat de oude nar na een korte pauze, slechts gevuld door het geluid van de lentewind, met kalme stem antwoord gaf.

‘Het is noch mijn doel, noch mijn taak, de mensen een leidraad te bieden of een voorbeeld te stellen. Om de weg van liefde en licht te behouden, ben ik niet nodig. Het is mijn taak om ze te helpen herinneren. Hoe onbeheersbaar en destructief het vuur van die liefde kan zijn. Hoe het helderste licht de donkerste schaduwen werpt. En hoe onze daden van vandaag niet alleen bepaald worden door de verlangens voor morgen, maar ook door de beloftes van gisteren. Dus ja, waarheid zal ik bieden. Welke moraal daaraan ontleend wordt, is niet aan mij.’

Barwouds ronde gezicht, dat net van de eerdere inspanning bekomen leek, liep weer rood aan. Het leek erop dat hij opnieuw het woord wilde nemen, en om zijn relaas kracht bij te zetten Peregrijns kaarten van de grond wilde oprapen. Maar

zijn fysiek werkte hem tegen, en voordat zijn vlezige handen doel vonden, griste de kleine verschijning ze net voor hem weg. Peregrijn buitelde achterover, en stond met een luide klak van zijn hoeven op de stenen van het plein direct weer op zijn harige benen.

‘Het spijt mij dat mijn aanwezigheid op deze grond u tegen de borst stoot,’ besloot de alverman zacht, terwijl hij de kaarten met de rest van de stapel in de plooien van zijn mantel liet verdwijnen. Toen pakte hij met beide handen de kap stevig beet, knipoogde nog één keer naar de allerjongsten van zijn gehoor, die hem nu vol fascinatie aan durfden te staren, en trok hem met een ruk over zijn hoofd. Het licht leek zo plotseling uit de hoek van de Abdijmarkt weg te trekken, dat alle aanwezigen voor een moment van oogverblindend duister hun ogen moesten sluiten of hun blik moesten afwenden. Er volgde een golf van teleurgestelde kreten op het moment dat men beseftte dat Peregrijn verdwenen was.

Voordat de frustratie op Barwoud gericht kon worden, verliet deze het tafereel met de voldane blik van een overwinnaar, maar met de snelheid van iemand die beseftte dat hij zijn geluk in deze beter niet op de proef kon stellen. De volwassen aanwezigen dropen af. Een aantal leek weer aan de slag te willen gaan, maar een groot deel liep in de richting van de uitnodigende kroegen. Sommige kinderen begonnen te mopperen of te huilen. Anderen benutten het plots vrijgekomen podium om hun eigen kunsten ten toon te spreiden, tot vermaak van de rest. Binnen de kortste keren was het plein weer gevuld met zang, gelach en geschreeuw.

Griseldis plofte verveeld achterover op het dak. Ze had zich verheugd op een mooi verhaal. Loom draaide ze zich op haar zij om over het plein uit te kijken. Met iets van schuldgevoel merkte ze op dat lang niet alle kinderen speelden. Ze zag een groep leeftijdgenoten aan het werk met volle en lege

bierpullen bij de feesttafels. Een aantal beroete gezellen was druk in de weer bij de ovens van de grote bakkerij tegenover de kathedraal, waar het speciale lentebrood voor het feest gebakken werd. Bovenal zag ze de verschillende jeugdige bodes heen en weer snellen. Toen viel haar blik op een jongen naast een grote kar, die getrokken werd door twee honden. Ze herkende het embleem met de twee gekruiste hammers op de zijkant van de kar direct als het teken van het smidsgilde. Ze wist dat de smederijen van Deugdhoeven in de aanloop naar de seizoensfeesten lange dagen maakten. Gelijktijdig met het festijn in de steden en dorpen vond immers het toernooi plaats op 't Verbint. Een groot deel van de Morgendaalse adel rekende op de superioriteit van het smeedwerk uit Deugdhoeven. Griseldis had genoeg scheepsladingen materieel de Morgen af zien zakken om zich een idee te vormen van de grootsheid van het evenement, al was ze er nooit bij geweest. Ineens viel het haar op dat de jongen met de hondenkar zich helemaal niet in de richting van de kades begaf. Ze richtte zich wat verder op om hem beter in de gaten te kunnen houden.

Op de hoek van het plein, waar twee haaks op elkaar staande smalle wegen begonnen, zag ze de jongen de honden tegenhouden bij de hoge muur om het terrein aan de overkant. Over de muur hingen de takken van een enorme linde. Hij keek snel om zich heen, en zo gauw hij zich onbespied waande, zag ze hem de honden haastig onder een poortje geleiden. Hij duwde mee om de kar zo snel mogelijk uit het gezicht te laten verdwijnen. Zonder haar blik van de doorgang af te wenden liet Griseldis zich over de rand van het putdak glijden, tot ze nog net haar grip kon bewaren. Met haar blote voeten zette ze zich af op de rand van de put en sprong op de grond. Snel wist ze de Abdijmarkt over te steken naar het deel dat een stuk rustiger was, zonder dat ie-

mand haar aansprak. Ze stak de verlaten kruising over en liet haar hand over de ruwe stenen van de muur glijden, terwijl ze de opening naderde.

Wat nu niet meer dan een verwaarloosde, afgebakende tuin leek, had vroeger een heel andere functie gehad. De gerechtslinde was eeuwenlang de plek geweest waar de vier-schaar, het gerechtelijk bestuur van schout en schepenen, recht gesproken had. Waar straf voltrokken was. Haar vader had haar laten zien waar de vier touwen gespannen waren, waarbinnen de banken geplaatst waren. Dat waren andere tijden. Deugdhoeven was nog maar een kleine gemeenschap naast de abdij geweest. Met de groei van de stad was de rechtspraak verplaatst naar het stadhuis. Wat eens een indrukwekkende locatie was geweest, was door de stad omgeven, en in verval geraakt. Maar nooit had ook maar iemand het plan opgevat op deze plek te gaan bouwen. Te veel verleden. Te veel leed. Haar vader had haar meerdere malen toevertrouwd dat het klein houden van de misdaad voor hem een peulenschilletje was vergeleken met het werk van zijn voorzaten. De wetten van de stad waren helderder, de straffen beschaafder. Bovendien behielden de strakke organisatie en het toezicht van de gildes feitelijk de orde. Maar goed ook, had Griseldis steeds heimelijk bedacht, want ze zag die milde Dries niet in staat op te treden als de harde rechtshandhavers uit de tijd van de linde.

Voorzichtig gluurde Griseldis onder de boog door. Ze zag de twee honden rusten op het zonbeschenen gras. De zwarte dieren hadden nog altijd het borsttuig om waarmee ze aan weerszijden van de dissel aan de kar bevestigd waren, maar leken hier geen last van te hebben. Het leer waarmee de kar was afgedekt, was opzij geslagen en een keur aan handwapens was zichtbaar. Eenhanders, tweehanders, korte strijdbijlen en zelfs een enkele krijgsvlegel van overduidelijk gloednieuw

metaal fonkelden in het middaglicht. Het duurde even voor Griseldis' ogen in staat waren om iets in de schaduw van het bladerdak te onderscheiden. Toen zag ze een fonkeling op het ogenblik dat een kleine gestalte een wilde beweging maakte. De jongen stond op een heuvelkje nabij de stam van de boom. De plek waar haar voorouders hun moeilijkste taak als schout vervuld hadden, bedacht Griseldis zich onwillekeurig. Ze zag dat hij een prachtig bastaardzwaard stevig in beide handen vastklemde. Geconcentreerd maakte hij slagen, stoten en paarerbewegingen naar denkbeeldige tegenstanders. Het zwaard leek in eerste instantie veel te groot voor hem, maar Griseldis was ervan onder de indruk hoe beheerst hij met het wapen omging. Ze leunde op haar gemak tegen de muur terwijl ze heimelijk de oefeningen observeerde. Hij had dit klaarblijkelijk vaker gedaan, en hanteerde de bastaard zoals een volwassen man een tweehander. Pas toen hij overmoedig probeerde de grip in zijn handpalm te laten cirkelen, verloor hij de controle en belandde zijn wapen in het gras. Zo gauw hij wilde bukken om het op te rapen, zag hij Griseldis en verstijfde.

Ze klapte traag in haar handen toen ze recht op hem afliep. 'Niet verkeerd, niet verkeerd. Een beetje jong voor 't Verbint. Maar je kunt nooit vroeg genoeg beginnen.' Ze liet snel haar lange vingers door zijn dikke plakkerige haarbos glijden, en gaf hem speels een duw tegen zijn in eenvoudig linnen gestoken borst. 'Niet echt van adel, hè? Dat wordt de lange weg, vriend.'

Hij grijnsde blozend, maar ging haar blik niet uit de weg.

Griseldis draaide zich rond, en keek om zich heen alsof ze voor het eerst op deze plek was. 'Je eigen zwaardvecht-school? Inspirerende omgeving. De laatste keren dat hier met zwaarden werd geslingerd is alweer even geleden. Maar elke keer rolde er een hoofd.'

De jongen haalde zijn schouders op, nog altijd grijnzend. Hij had inmiddels de bastaard weer vast, leek even te twijfelen of hij zijn training zou hervatten, maar banjerde naar de kar om het wapen op te bergen.

‘Hé, laat mij je niet storen,’ schamperde Griseldis. ‘Als we ergens in Deugdhoeven een tekort aan hebben, dan is het wel aan koene ridders.’

Zonder haar aan te kijken stopte de jongen het zwaard in een prachtige leren schede en ordende de inhoud van zijn kar.

‘Het sterke zwijgende type, hè?’ vroeg Griseldis, maar schrok een beetje van het verdriet in zijn blik, toen hij haar weer aankeek. Ze herstelde zich. ‘Permanent zwijgend?’

De jongen knikte gelaten.

‘Laat eens zien.’

De jongen keek haar vragend aan.

‘Niet zo verlegen. Wijd open.’ Omdat hij nog steeds niet leek te begrijpen wat ze wilde, legde ze ineens beide duimen op zijn kin en drukte zijn mond open. Hij liet haar een blik werpen. ‘Mmm, alles lijkt op zijn plaats te zitten. Zou het moeten doen.’ Ze liet zijn kin los. ‘Helemaal niets? Of alleen geen woorden? Wel geluid?’ hield Griseldis vol.

Bij wijze van antwoord liet de jongen een korte keelklank horen.

‘Neuriën? Kun je neuriën?’

De jongen trok zijn gezicht in een beschaamde plooi en haalde weer zijn schouders op.

‘Nooit geprobeerd? Kom, ik help je,’ moedigde Griseldis hem aan. Ze dacht even na en begon toen het eerste lied te zingen dat in haar opkwam.

‘De nacht heeft lang genoeg geduurd
Akkers, ontwaakt in ‘t nieuwe licht
De kou is eindelijk weggestuurd
Zachte grond volbrengt haar plicht

Ploegmes, klief haar, ploegschaar, hef haar
Rister, keer haar ongezift
Gebroken voor het nieuwe jaar
Aanvaardt zij van Trisen haar gift'

Het was het aanstekelijke Zaalied, dat in deze tijd overal te horen was. De jongen leek net zo verbaasd als zichzelf op het moment dat hij eerst voorzichtig maar dan vol overtuiging mee begon te neuriën. De honden hieven hun koppen op bij deze onverwachte muzikale uiting. Griseldis zong uit volle borst en de jongen glimlachte, terwijl hij probeerde zich niet door haar te laten overstemmen.

'De nacht heeft lang genoeg geduurd
Werpt met het zaad uw zorgen weg
Uw hoop wordt door het land verduurd
Nu weer bedekt door os en eg
Ekster, kraai en duifgespuis
Laat onze arbeid ongemoeid
De velden zijn voor u geen thuis
Als door Trisen de wereld bloeit'

Theatraal sloeg ze een arm om zijn middel en nam een danspose met hem aan. Omdat hij een kop kleiner was dan zij, besloot zij te leiden, waar hij geen bezwaar tegen leek te maken. Al zingend en neuriënd tolden ze rond in de schaduw van de linde.

'De nacht heeft lang genoeg geduurd
Raes, behaag ons met uw wolkenvloed
Maar houd het noodweer uit de buurt
Oda, verleen uw licht en warme gloed
Ontspruit dan, kiem, ontstijg het zand
Bloei en bewijs daarmee uw waarde
Vol deinend koren op het land
Zo ziet Trisen het liefst haar aarde'

Na het laatste couplet lieten ze elkaar proestend los en vielen in het gras. 'Hoe heet je eigenlijk?'

'Lucius! Lucius, waar zit je? De schipper blijft niet wachten!' brulde een zware stem plots vanaf de andere kant van de muur. De jongen schoot verschrikt overeind.

'Ik heb zo'n vermoeden dat deze hier elders verwacht worden, nietwaar,' fluisterde Griseldis glimlachend, terwijl ze naar de wapens in de kar wijst en gaat staan, '... Lucius?'

De honden, die de stem kennelijk herkenden, begonnen tevreden te hijgen en te kwispelen. Toen opnieuw de jongensnaam door de geïsoleerde tuin schalde, veerden ze op en draafden recht naar het poortje, de kar achter zich aan denderend. Lucius kon een gefrustreerde kreun niet onderdrukken. Even probeerde hij zijn vrachtje nog te achtervolgen, maar al na een paar passen leek hij te beseffen dat dit een verloren zaak was. Nauwelijks had hij de hondenkar met lede ogen door de opening uit het zicht zien verdwijnen, of er klonk een oorverdovend gescheld en gevloek, akelig dichtbij. Het verbaasde Griseldis dat ze op dat moment pas besepte dat er maar één toegang tot de tuin was. Ze pakte Lucius' hand en trok hem mee in de richting van de machtige stam van de linde. Uit ervaring wist ze precies waar je het best grip kon vinden en je voeten kon plaatsen. Ze hielp Lucius een stukje op weg en volgde daarna zelf. Een paar voet van de grond begonnen de laagste takken, die zo dik waren dat ze er bijna over konden rennen. Snel verplaatsten ze zich over het al maar splitsend hout in de richting van de muur. Griseldis sprong behendig over op de stenen omheining. Lucius had meer moeite de afstand te overbruggen, maar Griseldis wist zijn hand te grijpen en trok hem naar zich toe. Het tweetal had amper zijn evenwicht op de muur hervonden, toen het brede figuur van een van de smeden woest onder de boog door stampste. Griseldis en Lucius verspeelden geen tijd en

lieten zich vlug via het bladerdak over de muur zakken. Zo gauw ze op de vertrouwde kasseien geland waren, geep Griseldis direct weer Lucius' hand en samen renden ze de Abdijmarkt op, zonder ook maar één keer om te kijken.

Even later rustten ze naast elkaar op het dak van de waterput, buiten adem, grinnikend. De jongen leek volkomen op zijn gemak bij haar en geenszins van plan deze kalmte op te geven om alsnog zijn hondenkar op te gaan sporen. Laat staan dat hij er trek in had de confrontatie met zijn meester aan te gaan. Terwijl ze op hun buik lagen, keken ze uit over de toenemende drukte op het plein. Nu de middag was gevorderd, zag Griseldis dat de lange tafels voor de kroegen inmiddels aardig gevuld waren. Tussen de banken danste een aantal troubadours heen en weer, terwijl ze hun liederen ten gehore brachten. Er werd geschaterd, geproost en luid meegegeschreeuwd met de blijmoedige klanken van de luiten. Volgens traditie was het overgebleven sprokkelhout verdeeld over grote vuurkorven, her en der op het plein geplaatst. Een aantal vuren was reeds ontstoken. Een groot deel van de kinderen op het plein had hand in hand kringen om de vlammen gevormd en danste vrolijk zingend in de rondte. De zachte bries verplaatste de warmte door de avondlucht. Griseldis voelde zich verrukkelijk op haar vertrouwde stekje.

‘Dat vind ik nou het mooie van deze put,’ klonk een kras-sende stem achter hen. ‘Overzicht.’

Griseldis en Lucius draaiden zich om en keken in het vol-daan lachende gelaat van Peregrijn, die hen vanaf de andere kant van het putdak aankeek, leunend op zijn staf. ‘Als je weet dat alles in beweging is, is het goed om overzicht te hebben. En goed overzicht begint bij het begin.’ Vanaf het plein klonken opgewekt schreeuwende kinderstemmen. Peregrijns terugkeer was niet onopgemerkt gebleven. De felrode mantel was niet te missen. De oude nar legde een onder-

arm over zijn knie en boog voorover in de richting van Griseldis. Alsof het alleen voor haar bedoeld was, voegde hij met zachte stem toe: 'Weet dat alles in beweging is.' Hij gaf haar een knipoog. Toen zetten zijn hoeven krachtig af op de dakpannen en buitelde hij achterover naar beneden.

Het duurde niet lang voordat zich opnieuw een menigte om de alverman had gevormd. Op de grond lagen weer de kaarten van het innig verstrengelde stelletje en het grijnzende geraamte. En op dat moment, zo gauw hij wist dat hij ieders aandacht had, begon Peregrijn alsnog zijn verhaal.